

TOELICHTINGSNOTA:

**“Voorontwerp van wet
tot invoering van een belasting op meerwaarden
op financiële activa”**

Inleiding

FVF heeft kennis genomen van het voorontwerp van wet tot invoering van een meerwaardebelasting dat op 18 juli 2025 in eerste lezing werd goedgekeurd door de Ministerraad en dat nu voor advies wordt voorgelegd aan de Raad van State. Het gaat om een lijvig en technisch werkstuk van *ca.* 20 blz. wettekst en 60 blz. ‘commentaar’ (‘Memorie van toelichting’).

De nota hierna geeft een eerste algemene commentaar van de nieuwe meerwaardebelasting, met bijzondere aandacht voor spaar- en beleggingsverzekeringen van tak 21 en tak 23 (behalve dan de pensioenverzekeringen van de tweede en de derde pijler), alsook de kapitalisatieverrichtingen van tak 26. Die levensverzekeringen vallen dus in de scope van de nieuwe meerwaardebelasting, maar gelet op hun eigenheid en specifieke werking, krijgt de toepassing ervan op meerdere vlakken een ietwat afwijkende invulling ten opzichte van meer ‘klassieke’ beleggingen.

De sector had er voor geijverd om levensverzekeringen van tak 21 te ontzien en ter compensatie van de invoering van de meerwaardebelasting op tak 23-beleggingsverzekeringen, de premietaks van 2% terug te schroeven naar 0,7%.

- Wat tak 21-verzekeringen betreft, heeft de oproep van de sector geen gehoor gekregen.
- Wat de premietaks betreft, heeft de oproep van de sector in eerste instantie wel gehoor gekregen, maar die daling van de premietaks heeft de eindmeet niet gehaald. Die deels ‘meerwaardetakscompenserende premietaksdaling’ was nochtans gerechtvaardigd omdat de in 2006 ingevoerde premietaks als een soort van ‘forfaitaire voorafnametaks’ op de latere meerwaarde fungeerde. Naast de premietaks van 2% ‘aan de oprit’ en de jaarlijkse effectentaks van 0,15% ‘onderweg’, komt daar dus nu een meerwaardebelasting van 10% ‘aan de afrit’ bij. Assuralia heeft bij monde van haar CEO Hein LANNOY die *‘lasagne van fiscale maatregelen’* betreurd en gehegeld (*).

(*) Hein LANNOY, “Fiscale koterij ondermijnt vertrouwen in beleggingsverzekeringen”, *De Tijd*, 2 juli 2025

Onderhavige nota is gebaseerd op *ontwerpteksten*, die dus nog niet definitief zijn. Gelet op de complexiteit van het werkstuk, heeft de nota enkel tot doel een eerste algemeen beeld te schetsen van de meerwaardebelasting en diens toepassing op levensverzekeringen. Deze informatienota heeft dan ook niet tot doel alomvattend te zijn en alle kwesties te bespreken en uit te klaren. Mogelijke tekstaanpassingen, preciseringen tijdens de parlementaire besprekingen, andersluidende standpunten van de verschillende actoren en simpelweg ook ‘voortschrijdend inzicht’, kunnen bepaalde elementen en standpunten vertolkt in deze nota ‘tegenspreken’.

FVF wil de vinger aan de pols houden en van deze ‘startnota’ een ‘levend document’ maken. Bedoeling is dan ook om, in functie van de voortgang van het dossier, deze nota waar nodig te actualiseren en bij te spijkeren. FVF wil ook graag haar leden uitnodigen om bepaalde kwesties die in deze nota niet aan bod zouden komen of die verdere opheldering zouden vergen, of nog, ‘afwijkende interpretaties’, kenbaar te maken. Die gewaardeerde input van de FVF-leden zal ongetwijfeld nuttig meegenomen kunnen worden in latere *updates* van deze nota.

Deze nota is mee tot stand gekomen in samenwerking met Paul VAN EESBEECK, juridisch adviseur en docent aan de KULeuven, tevens auteur van het referentiewerk *“Beleggingsverzekeringen in tak 21 en tak 23: het Zwitsers zakmes inzake vermogensstructurering”* uit 2024.

1. De krachtlijnen van de nieuwe meerwaardebelasting

1. De nieuwe meerwaardebelasting beoogt *gerealiseerde*¹ meerwaarden op financiële activa (aandelen, beleggingsfondsen, *trackers*, afgeleide producten, spaar- en beleggingsverzekeringen, fysiek beleggingsgoud, enz.) in de personenbelasting² met ingang van 1 januari 2026 aan een heffing van 10% te onderwerpen³.

2. De krachtlijnen van de nieuwe meerwaardebelasting zijn de volgende.

- Gerealiseerde meerwaarden genieten een jaarlijkse vrijstelling ('voetvrijstelling' genoemd) van 10.000 euro. Bij 'niet-benutting' van die vrijstelling in een gegeven jaar omdat er in dat jaar geen meerwaarde gerealiseerd werd, kan die voetvrijstelling maar heel beperkt, tot beloop van hooguit 1.000 euro per jaar en dit gedurende maximaal vijf jaar, 'overgedragen' worden om zo op te lopen tot maximaal 15.000 euro (de voormelde bedragen worden jaarlijks geïndexeerd). Wie dus elk jaar een meerwaarde van minstens 10.000 euro realiseert, zal over vijf jaar een vrijstelling van 5 x 10.000 euro = 50.000 euro genoten hebben, terwijl de vrijstelling voor wie maar éénmaal om de vijf jaar een meerwaarde realiseert hooguit 15.000 euro zal bedragen. Langetermijnbeleggers worden aldus fiscaal gepenaliseerd.
- 'Historische meerwaarden' op reeds vóór 2026 verworven financiële activa worden ontzien en zijn dus vrijgesteld. Hiertoe wordt de waarde van de betreffende financiële activa op 31 december 2025 (het zogeheten 'foto-moment') vastgelegd. Enkel de meerwaarde ten opzichte van de waarde van de financiële activa op 31 december 2025 is bij diens latere realisatie belastbaar⁴.
- Gerealiseerde minderwaarden zijn aftrekbaar van de in hetzelfde jaar gerealiseerde meerwaarden. Wat de reeds vóór 1 januari 2026 verworven financiële activa betreft, wordt de minderwaarde opgemeten ten opzichte van de waarde van de betreffende financiële activa op 31 december 2025 (het 'foto-moment')⁵. De in een gegeven jaar 'fiscaal niet benutte' – lees: niet van belastbare meerwaarden afgetrokken – minderwaarden zijn niet overdraagbaar naar een volgend jaar en gaan dus 'verloren'.

¹ Louter *latente* meerwaarden geven dus in principe (nog) geen aanleiding tot de toepassing van de meerwaardebelasting. Voor Belgische belastingplichtigen die hun domicilie naar het buitenland verplaatsen is er een 'exit-regeling' die wel gebaseerd is op *latente* meerwaarden (zie punt 2.6 hierna).

² De meerwaardebelasting treft dus in eerste instantie in België gevestigde *natuurlijke* personen.

Ook rechtspersonen uit de non-profit sector (zoals vzw's) die aan de rechtspersonenbelasting onderworpen zijn, worden gevisieerd door de nieuwe meerwaardebelasting, tenzij het gaat om entiteiten die giften kunnen ontvangen die in aanmerking komen voor de belastingvermindering voor giften. Aangezien spaar- en beleggingsverzekeringen van tak 21 en tak 23 een vrij marginaal verschijnsel zijn in die entiteiten van de non-profit sector, wordt daar in deze nota niet verder op ingegaan.

Rechtspersonen die onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting zijn daarentegen niet gevisieerd door de nieuwe meerwaardebelasting.

³ De afwijkende regeling inzake meerwaarden bij de verkoop van aandelen door ondernemers met een 'aanmerkelijk belang' van minstens 20% in hun 'eigen zaak' wordt hier niet behandeld.

⁴ Als de historische aanschaffingswaarde van de reeds vóór 1 januari 2026 verworven financiële activa hoger ligt dan hun waarde op 31 december 2025, fungeert op verzoek van de belastingplichtige en mits hij dit kan aantonen, tot eind 2030 die hogere historische aanschaffingswaarde als ijkpunt voor de bepaling van de (belastbare) meerwaarde. Voor levensverzekeringen krijgt die bepaling een ietwat aparte invulling (zie randnummer 23 hierna).

⁵ De in de vorige voetnoot besproken afwijkende regeling inzake de bepaling van de belastbare meerwaarde geldt blijkbaar niet voor de bepaling van de aftrekbare minderwaarden. Een in 2024 aangeschaft aandeel voor de prijs van 100, die op 31 december 2025 nog 50 waard is en die in 2026 voor 60 verkocht wordt, geeft in toepassing van de regeling in de vorige voetnoot weliswaar geen aanleiding tot een belastbare meerwaarde (van 10), maar ook geen aanleiding tot een aftrekbare minderwaarde (van 40). Zie hierover Dieter DUJARDIN, "Regering behandelt minwaarde op aandelen anders dan meerwaarde", *De Tijd*, 2 juli 2025.

3. De inning van de meerwaardebelasting geschiedt aan de bron door de financiële instelling (bij levensverzekeringen gaat het om de verzekeraar) onder de vorm van een roerende voorheffing⁶.

4. De ontwerpteksten zoals zij tot half juli voorlagen stelden dat wie de voetvrijstelling van 10.000 euro (die zoals aangegeven in randnummer 2 hiervoor kan oplopen tot 15.000 euro) of de hogere historische aanschaffingswaarde (zie voetnoot 4 hiervoor) wenst in te roepen, of nog, minderwaarden wenst te verrekenen, *alle* in het betreffende jaar gerealiseerde meerwaarden in de aangifte personenbelasting moet vermelden en de stavingstukken in dit verband ter beschikking van de belastingadministratie moet houden.

Daar werd op de valreep op teruggekomen. Wie bv. de voetvrijstelling van 10.000 euro wil inroepen en aldus de door de financiële instelling aan de bron ingehouden roerende voorheffing (zie randnummer 3 hiervoor) wenst te recupereren, zal in zijn belastingaangifte hooguit melding moeten maken van een gerealiseerde meerwaarde van 10.000 euro (ook al heeft hij bv. in het betrokken jaar over al zijn activa een meerwaarde van 25.000 euro gerealiseerd). En als de betrokkene daarnaast ook de aftrek van gerealiseerde minderwaarden op andere activa van bv. 7.500 euro wil benutten, zal hij zijn gerealiseerde meerwaarden van 25.000 euro hooguit tot beloop van 17.500 euro in zijn belastingaangifte moeten vermelden. De bepaling dat de belastingplichtige de stavingstukken in dit verband ter beschikking van de belastingadministratie moet houden, blijft uiteraard gelden.

5. Het staat al meer dan half in de sterren geschreven dat die eigenzinnige ‘architectuur’ van de meerwaardebelasting⁷, vooral dan bij houders van effectenrekeningen en als het om individuele aandelen gaat, kan leiden tot een ballet aan (eindejaars)transacties waar meerwaarden op sommige aandelen én minderwaarden op andere aandelen worden gerealiseerd (en waar de verkoopprijs aansluitend wordt geherinvesteerd in andere aandelen of zelfs dezelfde aandelen) teneinde de jaarlijkse voetvrijstelling van 10.000 euro optimaal te benutten en, als de gerealiseerde meerwaarden hoger uitvallen dan 10.000 euro, ook de aftrekbaarheid van de minderwaarden te benutten⁸. Hierbij mag echter niet uit het oog verloren worden dat al die transacties gepaard gaan met beurstaksen en brokerkosten.

2. De toepassing van de nieuwe meerwaardebelasting op levensverzekeringen

2.1. Situering

6. Zoals reeds aangegeven in het inleidend kaderstuk, richt deze nota de schijnwerpers op de toepassing van de nieuwe meerwaardebelasting op levensverzekeringen. Her en der zal nochtans, waar dienstig ter duiding van verschillen met andersoortige financiële activa, ook de (afwijkende) regeling voor die andersoortige financiële activa belicht worden.

⁶ We gaan niet in op de *opt-out*-regeling (en de bijhorende voorwaarden en – nog uit te werken – procedures) die de belastingplichtige toelaat om aan alle instellingen te vragen af te zien van de bronheffing, in welk geval hij een integrale aangifteplicht van alle meerwaarden in zijn ‘belastingbrief’ heeft.

⁷ Eigenzinnig in die zin dat de bij gebrek aan of bij onvoldoende *gerealiseerde* meerwaarden in een bepaald jaar, de onbenutte voetvrijstelling van 10.000 euro slechts a rato van maximaal 1.000 euro en de onbenutte minderwaarden zelfs helemaal niet kan/kunnen overgedragen worden naar volgende jaren.

⁸ De Memorie van toelichting preciseert in dit verband het volgende: “Het spreekt voor zich dat het de vrije keuze is van de belastingplichtige om zijn meerwaarden en minderwaarden te realiseren wanneer hij wil. Dat hij hierbij optimaal gebruik maakt van de beschikbare voetvrijstellingen, kan bezwaarlijk als misbruik worden beschouwd”.

2.2. Welke levensverzekeringen vallen onder de nieuwe meerwaardebelasting ?

7. De nieuwe meerwaardebelasting treft levensverzekeringen van tak 21 en tak 23 – en ook de zogeheten ‘tak 44-levensverzekeringen’, die vastrentende beleggingsvormen van tak 21 en fondsgekoppelde beleggingsvormen van tak 23 combineren – gesloten bij zowel een Belgische als een buitenlandse verzekeraar en die aangehouden worden door natuurlijke personen die onderworpen zijn aan de personenbelasting⁹ en dus in België woonachtig zijn¹⁰.

8. Pensioenverzekeringen van de tweede pensioenpijler (groeps- en IPT-verzekeringen, VAPZ-contracten, POZ-contracten, ...) en de derde pensioenpijler (pensioenspaarverzekeringen en individuele levensverzekeringen in het stelsel van het ‘klassiek’ langetermijnsparen) worden echter niet geïmponeerd door de nieuwe meerwaardebelasting.

9. Niet alleen levensverzekeringen in de strikte betekenis van het woord maar ook de zogeheten ‘kapitalisatieverrichtingen’ van tak 26 en de kapitalisatiecontracten van de Luxemburgse ‘branche 6’ vallen in de scope van de meerwaardebelasting. Maar in de praktijk zal daar weinig van te merken zijn (meer hierover in punt 2.8 hierna).

2.3. Wanneer is er bij levensverzekeringen sprake van ‘realisatie’ van een meerwaarde ?

10. Op de draagwijdte en de invulling van de notie ‘meerwaarde’ wordt verder ingegaan in punt 2.4 hierna. Dit punt focust op de aard van de verrichtingen die aanleiding kunnen geven tot een belastbare meerwaarde.

11. Bij ‘klassieke’ financiële activa, zoals aandelen, heeft de wet het over meerwaarden die verwezenlijkt worden naar aanleiding van hun ‘overdracht onder bezwarende titel’, zeg maar bij verkoop van die activa.

12. Voormelde bepaling is niet werkbaar bij levensverzekeringen: een levensverzekering wordt niet ‘verkocht’. Vandaar dat de wet het in de specifieke context van de levensverzekeringen (en kapitalisatieverrichtingen) heeft over “*de vereffening bij leven van kapitalen en afkoopwaarden*” (eigen onderlijning).

Volgens de Memorie van toelichting impliceert die bepaling dat er geen sprake is van gerealiseerde meerwaarden “*bij een uitbetaling aan de begunstigden bij overlijden*”. Meerwaarden begrepen in een ‘overlijdenskapitaal’ worden dus blijkbaar ontzien, wat natuurlijk niet onbelangrijk is.

13. Voormelde bepaling impliceert volgens de Memorie van toelichting ook dat een **arbitrage of switch van beleggingsvorm** van een tak 23-fonds naar een ander tak 23-fonds binnen dezelfde polis of een overheveling van reserves belegd in een tak 21-beleggingsvorm naar een tak 23-fonds in het kader van zogeheten tak 44-beleggingsverzekeringen (zie ook randnummer 7 hiervoor) op dat ogenblik nog geen realisatie van een meerwaarde inhoudt, maar bij latere afkoop of uitkering bij leven mogelijk wel.

Op zich valt dit wel te betreuren, want als een switch van beleggingsvorm wel de realisatie van een meerwaarde zou inhouden, zou dit een optimale benutting van de jaarlijkse voetvrijstelling

⁹ Zie echter voetnoot 2 inzake rechtspersonen uit de non-profit sector die onderworpen zijn aan de rechtspersonenbelasting.

¹⁰ Zie ook punt 2.6 hierna inzake de exit-regeling voor Belgische belastingplichtigen die hun domicilie naar het buitenland overbrengen.

van 10.000 euro mogelijk gemaakt hebben. Anderzijds is het wel zo dat als de levensverzekering pas tot uitkering komt bij overlijden, de meerwaarde blijkbaar helemaal niet belastbaar is (zie randnummer 12 hiervoor).

14. Een **verzekeringsgift** (dit is de schenking door de verzekeringnemer van zijn verzekeringscontract via onherroepelijke overdracht van al zijn rechten op de polis aan bv. zijn kind¹¹) is evenmin een handeling die tot realisatie van een (belastbare) meerwaarde leidt. Een verzekeringsgift houdt immers geen vereffening in van een kapitaal bij leven of een afkoopwaarde en is evenmin te beschouwen als een ‘overdracht onder *bezwarende* titel’ maar ten *kosteloze* titel. De Memorie van toelichting bevestigt trouwens in algemene bewoordingen dat schenkingen (ook een verzekeringsgift valt o.i. hieronder) geen aanleiding geven tot de realisatie van een meerwaarde.

Maar als de begiftigde na de verzekeringsgift bv. overgaat tot afkoop, kan er wel sprake zijn van een meerwaarde (zie ook randnummer 17 hierna). O.i. is het ijkpunt voor de bepaling van de meerwaarde niet de inventariswaarde van de polis op datum van de verzekeringsgift, maar wel de (historische) som van de gestorte premies of, als de polis al bestond op 31 december 2025, diens inventariswaarde op 31 december 2025 (zie ook de randnummers 22 en 23 hierna).

Als de begiftigde de polis niet afkoopt maar laat (uit)lopen tot het overlijden van de schenker, die per hypothese ook de enige verzekerde is, is er sprake van een overlijdenskapitaal en blijft elke meerwaardebelasting blijkbaar achterwege (zie randnummer 12 hiervoor). Er zou in dit geval aldus helemaal geen sprake zijn van meerwaardebelasting, noch op het ogenblik van de verzekeringsgift, noch bij het later overlijden van de schenker-verzekerde.

15. In het kader van beleggingsverzekeringen met twee verzekeringnemers en twee verzekerden in de configuratie ‘laatststervende’, is er bij het ‘eerste overlijden’ nog geen sprake van enige uitkering, maar voorzien de polisvoorwaarden vaak in een (wederzijdse) ***post mortem-overdracht van alle rechten op de polis door de eerststervende verzekeringnemer-verzekerde aan de langstlevende verzekeringnemer-verzekerde***)¹².

De overdracht van rechten bij het ‘eerste overlijden’ aan de langstlevende houdt weliswaar geen vereffening bij leven in van een kapitaal of een afkoopwaarde, maar behelst in tegenstelling tot een verzekeringsgift (zie randnummer 14 hiervoor) in heel wat gevallen wel een ‘overdracht onder *bezwarende* titel’. Vraag is dan of er in dit geval sprake is van de ‘realisatie van een meerwaarde’. Het is in dit verband niet meteen duidelijk of het begrip ‘overdracht onder *bezwarende* titel’ (zie randnummer 11 hiervoor) moet beoordeeld worden in de verhouding tussen de verzekeringnemer(s) en de financiële instelling, *in casu* de verzekeraar (in die verhouding lijkt er ons geen sprake te zijn van een ‘overdracht onder *bezwarende* titel’), dan wel tussen de twee verzekeringnemers onderling. Een verduidelijking zou welkom zijn.

Ook als er in voornoemde verzekeringsconfiguratie ‘laatststervende’ geen ‘realisatie van een meerwaarde’ voorligt bij het eerste overlijden, maar de langstlevende naderhand de polis afkoopt, kan er op dat ogenblik uiteraard wel sprake zijn van een belastbare meerwaarde. Als de langstlevende de polis aanhoudt of bv. aan de kinderen schenkt en de polis pas tot uitkering

¹¹ Zie over de werking van de verzekeringsgift, P. VAN EESBEECK, *Beleggingsverzekeringen in tak 21 en tak 23*, 2024, p. 239-264.

¹² Zie over de kenmerken en de werking van dergelijke polissen, P. VAN EESBEECK, *Aanvullende pensioenen & Beleggingsverzekeringen: houvasten, inzichten, opportuniteiten en perspectieven*, 2025, p. 148-163.

komt bij diens later overlijden, blijft elke meerwaardebelasting dan weer blijkbaar achterwege (zie randnummer 12 hiervoor).

16. In meer specifieke situaties, waarop niet dieper wordt ingegaan, zijn er nog enkele onduidelijkheden die best zouden worden opgehelderd (de lijst hieronder is zeker niet exhaustief).

- Zo rijst de vraag of een gehele of gedeeltelijke **reserve-overdracht** van de ene polis naar een andere, al dan niet bij dezelfde verzekeraar, te beschouwen is als de vereffening van de afkoopwaarde.
- Verder rijst de vraag of meerwaarden begrepen in **rente-uitkeringen** aan de meerwaardebelasting onderworpen zijn. Omdat de wet (in ontwerp) het enkel over kapitalen en afkoopwaarden en dus niet meteen over renten heeft, lijkt het antwoord ontkennend. Hamvraag in dit verband is echter of geprogrammeerde periodieke uitkeringen als gedeeltelijke afkopen dan wel als renten te beschouwen zijn (we gaan hier niet verder op in).
- ...

2.4. *Wie is de belastingplichtige van de meerwaardebelasting op levensverzekeringen ?*

17. Over de vraag in wiens hoofde de meerwaarde in het kader van een levensverzekering belastbaar is, is de wet kort en krachtig: het gaat om de ‘rechthebbende’ van het kapitaal bij leven of de afkoopwaarde.

Vaak gaat het om de verzekeringnemer, maar dit is niet noodzakelijk zo. Denk bv. aan een verzekeringsgift, waar niet de (initiële) verzekeringnemer maar de begiftigde(n) overgaat/overgaan tot afkoop.

18. Voor echtgenoten getrouwd met gemeenschap van goederen is het blijkbaar zo dat als het kapitaal bij leven of de afkoopwaarde een gemeenschappelijk goed is¹³, de meerwaarde die daarin begrepen is, in toepassing van artikel 127 WIB bij helften belastbaar is in hoofde van elke echtgenoot. De Memorie van toelichting illustreert dit aan de hand van een effectenrekening die tot de huwgemeenschap behoort¹⁴, maar we zien niet meteen in waarom dit anders zou liggen bij een levensverzekering. Het belang hiervan houdt verband met een dubbele toepassing van de voetvrijstelling van 10.000 euro, die soms kan oplopen tot 15.000 euro (zie randnummer 2 hiervoor): zo stelt de Memorie van toelichting dat “*wanneer twee echtgenoten vanuit het gemeenschappelijke vermogen belegd hebben, ... iedere echtgenoot een beroep kan doen op een maximale vrijstelling van 15.000 euro, waardoor de totale vrijstelling 30.000 euro zal bedragen*”.

Naar onze mening kan er buiten de context van met gemeenschap van goederen getrouwde echtgenoten om, ook sprake zijn van opsplitsing van de meerwaarde over meerdere belastingplichtigen, inzonderheid bij polissen met twee (of meer) verzekeringnemers.

19. Hoe de kaarten liggen bij bv. afkoop van een levensverzekering op naam van een maatschap (een maatschap heeft geen rechtspersoonlijkheid) is niet zo duidelijk. De maatschap is een

¹³ Wanneer dit in het kader van een levensverzekering effectief het geval is, is niet zo maar eenduidig te beantwoorden (zie voor een bespreking van het huwelijksvermogensrechtelijk statuut van de levensverzekering, P. VAN EESBEECK, *Beleggingsverzekeringen in tak 21 en tak 23*, 2024, p. 138-148).

¹⁴ “*Wanneer bijvoorbeeld een koppel gehuwd is onder het wettelijk stelsel, zullen meerwaarden gerealiseerd op een effectenrekening die een gemeenschappelijk goed is, elk de helft van deze meerwaarden aangeven.*”

zogenoeten ‘fiscaal transparante structuur’ en de meerwaarde zou normaal in hoofde van de ‘maten’ belast moeten worden. Er kunnen echter (praktische) verwikkelingen optreden, waar hier niet verder op ingegaan wordt.

2.5. Hoe wordt de belastbare meerwaarde bij levensverzekeringen bepaald ?

20. De algemene regel voor ‘klassieke’ financiële activa, zoals aandelen, is dat de meerwaarde gelijk is aan het positieve verschil tussen hun ‘verkoopprijs’ en hun ‘aanschaffingswaarde’. De aanschaffingsprijs wordt gedefinieerd als de prijs waartegen de belastingplichtige of zijn rechtsvoorganger die financiële activa verkregen heeft, zij het dat voor financiële activa verkregen vóór 1 januari 2026 in principe de waarde van die activa op 31 december 2025 als referentie geldt (zie ook randnummer 2 hiervoor).

21. Indien een belastingplichtige bv. op verschillende tijdstippen een pakket van hetzelfde aandeel heeft gekocht en nadien een deel van dit globaal aandelenpakket verkoopt, wordt ter bepaling van de belastbare meerwaarde het ‘FIFO-principe’ (*first-in-first-out*) gehanteerd, waarbij het eerst aangeschaft aandelenpakket geacht wordt als eerste verkocht te zijn.

Tot daar de regeling voor ‘klassieke’ financiële activa, zoals aandelen. Bij levensverzekeringen liggen de kaarten anders.

22. Voor **nieuw vanaf 1 januari 2026 gesloten levensverzekeringen** is de belastbare meerwaarde gelijk aan het positieve verschil tussen het kapitaal of de uitgekeerde afkoopwaarde en het totaal van de gestorte premies.

23. Voor **reeds op 31 december 2025 lopende levensverzekeringen** wordt de meerwaarde berekend ten opzichte van de waarde van de polis op 31 december 2025. Het gaat meer bepaald om de “*inventarisreserve*” van de polis op 31 december 2025 “*of de som van de door de verzekeringnemer gestorte premies indien deze hoger is*”.

Ook hier is het dus de bedoeling om de ‘historische meerwaarde’ op 31 december 2025 vrij te stellen. En als de gestorte premies hoger zouden zijn dan de poliswaarde op 31 december 2025, wat zich in de praktijk vooral kan voordoen in tak 23, geldt de som van die hogere premies als referentiepunt voor de bepaling van de meerwaarde¹⁵.

24. Een verdere vraag is hoe de meerwaarde bepaald wordt bij een **gedeeltelijke afkoop**. In tegenstelling tot ‘klassieke’ financiële activa, zoals aandelen, wordt een levensverzekering beschouwd als één globaal financieel actief, ook als er verschillende premies op verschillende tijdstippen werden betaald en ongeacht of de reserve in slechts één dan wel in meerdere beleggingsvormen van tak 21 en/of tak 23 geïnvesteerd zijn¹⁶.

¹⁵ Volgens een letterlijke lezing van de wetteksten zouden al dan niet vooraf ingeplande bijkomende premiebetalingen (niet vooraf geplande bijkomende premiebetalingen worden ook ‘bijstortingen’ genoemd) vanaf 1 januari 2026 op een reeds op 31 december 2025 lopend contract, voor gevolg kunnen hebben dat de vrijstelling van de ‘historische meerwaarde’ op 31 december 2025 gedeeltelijk of zelfs helemaal verloren gaat. Mochten de teksten niet aangepast worden, zouden die bijkomende premies in voorkomend geval dan ook best in een andere, nieuw te sluiten polis gestort worden om de vrijstelling van de historische meerwaarde per 31 december 2025 op de bestaande polis te vrijwaren. Het sluiten van een nieuwe polis kan echter gepaard gaan met administratieve overlast en kan vragen oproepen en zelfs onrust wekken bij de klant, zonder te spreken van eventuele ongewenste neveneffecten, zoals het feit dat de ‘wachtermijn van acht jaar’ om roerende voorheffing te vermijden in tak 21 bij een nieuwe polis opnieuw vanaf nul gerekend wordt.

¹⁶ Dit verklaart ook waarom een arbitrage of switch van beleggingsvorm van een tak 23-fonds naar een ander tak 23-fonds binnen dezelfde polis of een overheveling van reserves belegd in een tak 21-beleggingsvorm naar een

Van enige toepassing van het ‘FIFO-principe’ zoals aangehaald in randnummer 21 hiervoor kan volgens de Memorie van toelichting in de context van een levensverzekering dan ook geen sprake zijn: *“De door het vierde lid geïntroduceerde methode [hier wordt de ‘FIFO-methode’ bedoeld] vereist het bestaan van verschillende identieke financiële activa. Wanneer een verzekeringscontract gedeeltelijk afgekocht wordt, kan hiervan geen gebruik gemaakt worden omdat er slechts sprake is van een [het woord ‘een’ moet hier klaarblijkelijk gelezen worden als ‘eenzelfde’ of ‘één en hetzelfde’; in de Franse versie is er sprake van ‘un seul’] financieel actief (i.e., het verzekeringscontract).*

De Memorie van toelichting stelt verder dat *“de meerwaarde proportioneel toegerekend dient te worden op het gedeelte van het verzekeringscontract dat afgekocht wordt door de belastingplichtige. Dit betekent bij wijze van voorbeeld dat bij een afkoop van de helft van het verzekeringscontract, de helft van de meerwaarde verwezenlijkt wordt en bijgevolg belastbaar is binnen de meerwaardebelasting”*. Het is dus duidelijk zo dat zelfs indien bv. enkel de reserve wordt afgekocht die belegd is in een bepaald tak 23-fonds dat een minderwaarde laat optekenen, er toch sprake kan zijn van een belastbare meerwaarde indien het verzekeringscontract *in globo* een – latente en dus niet eens gerealiseerde – meerwaarde laat optekenen, wat toch ergens merkwaardig te noemen is.

Hoe de berekening van de meerwaarde moet geschieden bij *opeenvolgende* gedeeltelijke afkopen (met de bijkomende vraag of er in dit verband een verder onderscheid te maken is naargelang er al vóór 1 januari 2026 een gedeeltelijke afkoop plaatsvond), of als het contract bv. voor de helft afgekocht werd in een bepaald jaar en het resterende deel pakweg twee jaar later afgekocht wordt, is minder duidelijk¹⁷.

Er valt overigens op te merken dat de wet zelf geen specifieke of afwijkende regeling uitwerkt voor de situatie van een gedeeltelijke afkoop, maar enkel de voormelde passage uit de Memorie van toelichting.

25. Een ander punt betreft de verrekening van **kosten en belastingen** ter bepaling van de belastbare meerwaarde. Hoewel dit niet met zoveel woorden op te maken valt uit de wetteksten, geeft de Memorie van toelichting aan dat *“geen enkele kost die werd aangegaan voor de verkrijging of de verkoop van het actief voor de berekening in aanmerking wordt genomen. De eventuele taksen betaald voor de uitvoering van die aankoop- en verkoopverrichtingen, zoals de taks op de beursverrichtingen hebben geen invloed op de berekening van de meerwaarde”*.

Zo rijst de vraag of voor de bepaling van de ‘aanschaffingswaarde’ van een levensverzekering, zijnde in principe de gestorte premies (zie randnummer 22 hiervoor)¹⁸, de premietaks al dan niet mee in rekening te brengen is. Hierover is discussie mogelijk, ook wetende dat de belastingschuldige van de premietaks eigenlijk de verzekeraar is. De instapkosten zijn o.i. dan weer zonder al te veel discussie begrepen in de ‘gestorte premie’, zodat die niet in mindering moeten gebracht worden van de ‘aanschaffingswaarde’ en dus ook niet impliciet aan meerwaardebelasting onderworpen zijn.

tak 23-fonds in het kader van zogeheten tak 44-levensverzekeringen (zie ook randnummer 7 hiervoor) op dat ogenblik nog geen realisatie van een meerwaarde inhoudt (zie randnummer 13 hiervoor).

¹⁷ Er treedt nog bijkomende complexiteit op als er tussen de opeenvolgende afkopen door ook bijkomende premies gestort worden.

¹⁸ Wanneer voor reeds op 31 december 2025 lopende verzekeringen de meerwaarde wordt opgemeten ten opzichte van de inventariswaarde van de verzekering op 31 december 2025 (zie randnummer 23 hiervoor), is deze vraag zonder voorwerp.

Bij afkoop kan er sprake zijn van een afkoopvergoeding. Er wordt in het levensverzekeringsrecht een onderscheid gemaakt tussen de ‘theoretische afkoopwaarde’ (vóór aftrek van de afkoopvergoeding) en de eigenlijke afkoopwaarde, na aftrek van de afkoopvergoeding (in het vakjargon ook wel de ‘praktische afkoopwaarde’ genoemd). Aangezien de wettekst inzake de nieuwe meerwaardebelasting het over de *uitgekeerde* afkoopwaarde heeft, wordt de meerwaarde o.i. berekend op basis van de effectief door de verzekeraar uitgekeerde afkoopwaarde, na toepassing dus van de afkoopvergoeding. Noteer overigens dat de afkoopvergoeding in wezen geen ‘kost’ maar, zoals de naam het zelf aangeeft, een ‘vergoeding’ is.

26. Een volgende vraag is of in een bepaald jaar gerealiseerde **minderwaarden** op *aandelen* tot beloop van bv. 10.000 euro kunnen afgezet worden en dus **in mindering** kunnen gebracht worden **van** een **meerwaarde** van bv. 25.000 euro die in het kader van een *levensverzekering* gerealiseerd wordt bij uitkering van het kapitaal bij leven of van de afkoopwaarde in datzelfde jaar.

Het antwoord luidt bevestigend. De Memorie van toelichting stelt in dit verband het volgende: “ ... *Dit betekent dat de belastingplichtige een gerealiseerd verlies op een verzekeringsproduct kan afzetten tegen een gerealiseerde winst op een bancaire product wanneer dit binnen hetzelfde belastbare tijdperk gebeurt*”. Het gaat hier weliswaar om de omgekeerde situatie van een minderwaarde op een levensverzekering die afgezet wordt tegen een meerwaarde op een bancaire product, maar het principe werkt uiteraard in beide richtingen.

In ons voorbeeld wordt de meerwaarde van 25.000 euro op de levensverzekering alsdan herleid tot 15.000 euro. En daarop geldt dan de voetvrijstelling van 10.000 euro, die soms kan oplopen tot 15.000 euro (zie randnummer 2 hiervoor; ter herinnering kan nog meegegeven worden dat het bedrag van die voetvrijstelling jaarlijks geïndexeerd wordt).

27. Levensverzekeringen kunnen een overlijdensrisicodekking integreren. Denk hierbij o.m. aan tak 21-levensverzekeringen die tijdens de eerste acht jaar slechts vrijgesteld zijn van roerende voorheffing als de polis in een overlijdensdekking voorziet van minstens 130% van de betaalde premies (zie ook randnummer 31 hierna).

Vaak worden de **overlijdensrisicopremies** ter dekking van het overlijdensrisicokapitaal periodiek (bv. maandelijks) tijdens de looptijd van de polis aan de reserve onttrokken. De facto hebben die overlijdensrisicopremies voor gevolg dat het latere kapitaal bij leven of de afkoopwaarde, en in het zog ook de belastbare meerwaarde, navenant lager uitvallen.

2.6. Wat gebeurt er als de belastingplichtige België verlaat ?

28. Heel wat spaar- en beleggingsverzekeringen hebben een levenslang karakter (*‘open end’*). Wetende dat een aantal Belgen na hun pensionering zonniger oorden opzoekt, rijst de vraag of de meerwaardebelasting bij of na emigratie nog toepasselijk is of kan zijn.

29. Omdat de meerwaardebelasting ingeschreven is in de personenbelasting en dus in België woonachtige natuurlijke personen treft, zou men denken dat er na emigratie geen sprake meer kan zijn van meerwaardebelasting.

30. Er geldt echter een ‘exit-regeling’: die stelt emigratie naar het buitenland gelijk met de realisatie van de financiële activa. De eventuele meerwaarde is in dit geval de ‘latente’ meerwaarde.

Dit betekent echter niet dat de ‘emigrant’ op het ogenblik van de emigratie de meerwaardebelasting op de latente meerwaarde van zijn financiële activa ook effectief verschuldigd is. Als we ons even beperken tot landen van de Europese Economische Ruimte is er, kort geschetst, sprake van een betalingsuitstel dat zelfs omgebogen wordt naar een betalingsafstel als de belastingplichtige minstens twee jaar (die termijn van twee jaar geldt als een soort van ‘verdachte periode’) in het buitenland verblijft en hij zijn financiële activa binnen die termijn van twee jaar niet ‘verzilvert’.

2.7. Komt de meerwaardebelasting op levensverzekeringen bovenop de roerende voorheffing?

31. Inkomsten begrepen in kapitalen bij leven en afkoopwaarden van tak 21-verzekeringen zijn belastbaar als roerend inkomen en worden aldus onderworpen aan een bevrijdende roerende voorheffing van 30%. Die roerende voorheffing wordt toegepast op een bedrag dat overeenstemt met de kapitalisatie van de intresten tegen maar liefst 4,75% per jaar, berekend op de totaliteit van de gestorte premies. De roerende voorheffing kan nochtans vermeden worden indien:

- hetzij de polis een looptijd heeft van meer dan acht jaar en het kapitaal of de afkoopwaarde ook effectief wordt uitbetaald meer dan acht jaar na het sluiten van de polis,
- hetzij de verzekeringnemer ook de enige verzekerde en de begunstigde bij leven is en de polis daarnaast voorziet in een overlijdenskapitaal van ten minste 130% van het totaalbedrag van de gestorte premies.

Bij tak 23-verzekeringen met een gewaarborgd rendement kan er ook sprake zijn van roerende voorheffing, zij het met ietwat andere modaliteiten¹⁹.

32. Vraag is of in die gevallen waar sprake is van roerende voorheffing, de meerwaardebelasting daarbovenop komt.

Het antwoord luidt ontkennend. De wet inzake de nieuwe meerwaardebelasting voorziet expliciet in de vrijstelling van *“de inkomsten van financiële activa voor zover die op datum van hun verwezenlijking belastbaar zijn als roerend inkomen”*.

2.8. Is er sprake van meerwaardebelasting op kapitalisatiecontracten ?

33. Zoals aangegeven in randnummer 9 hiervoor, vallen niet alleen levensverzekeringen van tak 21 en tak 23 in de scope van de meerwaardebelasting, maar ook de kapitalisatiecontracten van tak 26 en van de Luxemburgse ‘branche 6’²⁰.

34. Wat de (Belgische) vastrentende tak 26-kapitalisatieproducten betreft, zijn intresten en ‘alle andere opbrengsten’ – en dus ook de winstdeling – belastbaar als roerend inkomen en dus principieel aan de (bevrijdende) roerende voorheffing van 30% onderworpen, en dit zelfs indien

¹⁹ Zie hieromtrent P. VAN EESBEECK, *Beleggingsverzekeringen in tak 21 en tak 23*, 2024, p. 23-25.

²⁰ Zie over de werking van de Belgische tak 26-kapitalisatieproducten en de Luxemburgse tak 6-kapitalisatieproducten, P. VAN EESBEECK, *Aanvullende pensioenen & Beleggings- verzekeringen: houvasten, inzichten, opportuniteiten en perspectieven*, 2025, p. 175-190.

het contract een effectieve looptijd heeft van meer dan acht jaar. Op basis van de vrijstelling van meerwaardebelasting waarvan sprake in randnummer 32 hiervoor, kan men dus besluiten dat de meerwaardebelasting *de facto* niet van toepassing is op tak 26-kapitalisatieverrichtingen.

35. Wat de (Luxemburgse) fondsgelateerde tak 6-kapitalisatieproducten betreft, is het belastingregime in de personenbelasting minder duidelijk. In de praktijk worden die producten echter hoofdzakelijk zo niet uitsluitend aangeboden aan vennootschappen²¹. En meerwaarden op financiële activa aangehouden door vennootschappen vallen helemaal uit de scope van de nieuwe meerwaardebelasting (zie voetnoot 2).

Noteer overigens dat de FSMA aangemaand heeft om in afwachting van een standpunt van de Europese toezichthouder EIOPA of de Europese commissie, niet langer fondsgelateerde tak 6-kapitalisatieproducten op de Belgische markt te commercialiseren²².

2.9. Is er aanvullende gemeentebelasting verschuldigd op de meerwaardebelasting ?

36. Op de meerwaardebelasting is er geen aanvullende gemeentebelasting verschuldigd.

3. Evaluatie en besluit

37. Vermogens(winst)belastingen zijn in België al langer een ondoorzichtig lappendeken (roerende voorheffing, premietaks, beurstaks, abonnementstaks, effectentaks, Reynderstaks, ...). Daar komt met de meerwaardebelasting dus nog een laag bij.

38. Zowat alle commentatoren hekelen niet alleen de oeverloze complexiteit van de nieuwe meerwaardebelasting (banken en verzekeraars hijsen nu al de witte vlag met de boodschap dat het schier onmogelijk is de implementatie van de nieuwe meerwaardebelasting in hun beheersprocessen tegen 1 januari 2026 rond te krijgen), maar vrezen ook dat die nieuwe belasting een (verdere) rem zal zetten op langetermijnbeleggingen in risicokapitaal, waar ons land nochtans zozeer nood aan heeft.

39. Door een hooguit symbolische overdracht van de onbenutte jaarlijkse voetvrijstelling van 10.000 euro worden jaarlijkse tradingpraktijken aangemoedigd en langetermijnbeleggingen ontmoedigd. Van enige inflatiecorrectie voor de bepaling van de belastbare meerwaarde is er overigens geen sprake, zodat in tijden waar de inflatie hoger uitvalt dan het beleggingsrendement, de meerwaardebelasting geen belasting is op vermogenswinsten maar op koopkrachtverlies. Dit alles zonder nog te spreken van de niet-overdraagbaarheid van onbenutte minderwaarden.

40. Op macro-economisch vlak en ook vanuit een internationale context bekeken zal de investeringsappetijt in België met de nieuwe meerwaardebelasting andermaal een knauw krijgen. Bij een belasting- of lastenverlaging heeft men het vaak over ‘terugverdieneffecten’. Met de nieuwe meerwaardebelasting kan men omgekeerd vrezen voor ‘terugverlieseffecten’.

41. Tot slot leeft de vrees dat het 10%-tarief van de nieuwe meerwaardebelasting slechts een ‘openingsbod’ is en dat de kraan in de toekomst verder opengedraaid zal worden.

²¹ Zoals reeds aangegeven in voetnoot 2 hiervoor, wijdt deze nota niet uit over de toepassing van de meerwaardebelasting in hoofde van entiteiten uit de non-profit sector die aan de rechtspersonenbelasting onderworpen zijn.

²² Zie hierover de FSMA-Nieuwsbrief van mei 2025, te raadplegen op: https://www.fsma.be/sites/default/files/media/files/2025-05/2025-05_newsletter_divers_nl.pdf (punt 4).

42. Laten deze beschouwingen echter geen reden zijn om spaar- en beleggingsverzekeringen van tak 21 en tak 23 de rug toe te keren, wel integendeel. Ook ‘bancaire’ beleggingsinstrumenten worden mee in het bad van de nieuwe meerwaardebelasting getrokken. Spaar- en beleggingsverzekeringen van tak 21 en tak 23 zijn overigens zoveel meer dan loutere beleggingsproducten, in die zin dat zij ook een belangrijke meerwaarde kunnen bieden in een perspectief van vermogensoverdracht en successieplanning²³, waar de makelaar in termen van klantenadvisering en -begeleiding een sleutelrol te vervullen heeft.

FVF, 22 juli 2025, versie 1

²³ Zie hierover P. VAN EESBEECK, *Beleggingsverzekeringen in tak 21 en tak 23: het Zwitsers zakmes inzake vermogensstructurering*, 2024 (317 blz.).